

Utarbeidet av
Mina Mjærum Johansen, Heidi Kirkeby og
Ida Marie Strekerud

Til:
Næringspolitisk

Kopi:
Anders Huus, Næringspolitisk

Innspill til jordbruksforhandlingene 2018 fra Østfold Bondelag

Innspillet er basert på fylkestyrets behandlinger av dette 15. februar og 8. mars 2018. Østfold Bondelag har mottatt innspill fra felles korn- og miljøutvalg og grøntutvalg med Akershus Bondelag, samt innspill fra 22 lokallag, og ti produsentlag, avslag og organisasjoner. Innspillet er bygd opp etter mal fra Norges Bondelag.

1. Oppsummering over de mest prioriterte tiltakene

Østfold Bondelag støtter Stortingets målsetting for jordbruket, og presiserer at økt matproduksjon må være med grunnlag i norske ressurser. Å øke jordbruksproduksjon i Østfold er viktig for å bevare både matindustri og sysselsetting.

Østfold Bondelag mener at politikk og virkemidler må støtte opp om målet om økt matproduksjon. Østfold Bondelag ønsker et levende landbruk over hele landet, og i alle deler av fylket vårt. Det gir best utnyttelse av de knappe nasjonale arealressursene, som er grunnlaget for all produksjon. Videre ønskes en variert bruksstruktur, der strukturen må være tilpasset landskapet og arealene, og ikke motsatt. Helt sentralt står ei inntekt som gir bærekraftige driftsenheter, der fornying, innovasjon og rekruttering faller naturlig.

Tollvern og økt tollbeskyttelse er viktig for det meste av norsk landbruks produkter for å opprettholde konkurransekraften. For en økning av produksjonen innen grønt, potet, frukt og bærproduksjoner, vil det være avgjørende å få på plass bedre tollbeskyttelse. Østfold Bondelag ønsker at det tas en analyse av de ulike produksjonenes beskyttelse, med tanke på best mulig beskyttelse gjennom hele sesongen, en periode som nå for flere kulturer er utvidet.

For å oppfylle Stortingets mål om økt matproduksjon prioriterer Østfold Bondelag følgende tiltak:

- Det er viktig å sikre en god **kornøkonomi**, både gjennom økte priser og budsjettmidler. En økning i målpris må veies opp mot økonomien i husdyrproduksjonene. Prisedskrivningstilskudd er avgjørende for å oppnå økt matproduksjon.
- Reduksjonen i arealtilskuddet for grovfôr gjelder tilnærmet hele fylket og tar verken hensyn til den landskapsvariasjonen vi har, til målene om en god økologisk tilstand i vannforekomstene eller hensyn til den forutsigbarheten landbruksnæringa er avhengig av. **Østfold Bondelag mener at kuttene til grovfôr i sone 1 og 3 må reverseres til 2016-nivå på kr 75 per dekar i sone 1 og kr 110 per dekar i sone 3.**
- Det skal være lønnsomt å være en klima- og miljøvennlig bonde. Derfor må **RMP-potten økes med 30 prosent** i fylker, som Østfold, med store utfordringer med avrenning til

Vår dato
12.03.2018

Revisjon

Vår referanse
17/00744-3

vassdrag og kyst. Dette for å gi bøndene en reell kompensasjon, styrke tiltakene, og sikre vannkvaliteten.

- Det er et stort behov for å modernisere driftsapparatene, både i husdyr- og planteproduksjoner. Potten til **investeringsvirkemidler** må derfor økes.
- **Velferdsordningene** må styrkes, noe som er et viktig element i forhold til rekruttering til næringa. Østfold Bondelag ønsker her særlig å prioritere avløsning til ferie og fritid, avløsning til sjukdom og fødsel mv. og landbruksvikarordninga.
- Små og mellomstore bruk må prioriteres, når det gjelder budsjettmidler, enten det gjelder produksjonstilskudd eller investeringsvirkemidler.
- En fondsavsetningsordning for jordbruket må på plass. Østfold Bondelag vil innføre et «**klima- og miljøfond**» etter modell av skogfondet, der det kan avsettes midler til framtidige investeringer til klimasmarte tiltak. I jordveien kan dette være kalking, drenering, større vedlikehold av hydrotekniske anlegg eller nydyrking. Andre eksempler kan være å utvide av gjødsellager eller å investere for produksjon og bruk av klimavennlig energi.

Målpriser:

- a. Østfold Bondelag prioriterer særlig et løft på **kornprisen**, og foreslår en målprisøkning på 10 øre per kg korn. Målprisene på de enkelte kornslagene differensieres etter behov i markedet.
- b. Økt innenlands produksjon av protein er ønskelig og nødvendig. Østfold Bondelag vil derfor øke målprisen på **oljefrø, bønner og erter** med 30 øre per kg.
- c. Målprisen på **melk** bør heves med 10 øre per liter, for å dekke kostnadsveksten.
- d. På grunn av markedsoverskuddet på 2 000 tonn i 2017 tilrår ikke Østfold Bondelag noen målprisøkning på **svin**.
- e. Målprisene for **frukt, bær og grønnsaker** økes med 2,5 prosent og **poteter** økes med 15 øre per kg.

Vår dato
12.03.2018

Revisjon

Vår referanse
17/00744-3

Innholdsfortegnelse:

1. Oppsummering over de mest prioriterte tiltakene	1
Innholdsfortegnelse:	3
Innledning:	3
2. Målpris, herunder korn/kraftfôr	7
3. Budsjettoverføringer	7
4. Sau	11
5. Storfekjøtt – ammeku	11
6. Ku- og geitemelk	12
7. Svin	12
8. Korn og kraftfôr	13
9. Grønnsaker, potet, frukt og bær	15
10. Andre produksjoner	18
11. Økologisk landbruk	19
12. Miljøvirkemidler (RMP, SMIL, grøfting mm.)	20
13. Klima	22
14. Gjødselforskriften	24
15. Dyrevelferd	24
16. Annet	25

Innledning:

Den politiske situasjonen

Østfold Bondelags innspill 2018 er utarbeidet etter at Stortinget har behandlet og vedtatt jordbruksmeldinga «Endring og utvikling - En fremtidsrettet jordbruksproduksjon» (Meld. St. 11 (2016-2017)). I innstillingen til denne (Innst. 251 S), skriver en samlet næringskomité at «jordbrukets viktigste oppgave er å produsere mat. Av hensyn til beredskap ressursutnyttning, verdiskaping, sysselsetting og klima er det viktig at norsk jordbruk produserer de fôr- og matvarene som det ligger til rette for å produsere i Norge, og i et omfang som kan dekke innenlands etterspørsel og eksport. Komiteen viser til at utgangspunktet for matproduksjonen er arealressursene. Forvaltningen av disse må derfor ha et evighetsperspektiv.».

Videre er komiteén enige om at jordbruket skal ha et inntektsmål; «For å sikre rekruttering, og for å løfte inntektsmulighetene i næringen, skal inntektsmålet være å redusere inntektsgapet mellom jordbruket og andre grupper i samfunnet. God markedstilpasning og produktivitetsutvikling vil være en forutsetning for inntektsdannelsen».

Jordbruksmeldinga blei vedtatt 25. april 2017, og dagen etter la jordbruket fram sitt krav til jordbruksforhandlingene. Kravet var på 1 450 mill. kroner, tilsvarende en mulig økning i inntektene i 2018 på 31 700 per årsverk. Staten svarte med et tilbud med ei ramme på 410

Vår dato
12.03.2018

Revisjon

Vår referanse
17/00744-3

mill. kroner, hvorav en målprisøkning på 150 mill. kroner og 177 millioner i økte budsjettoverføringer (hvorav 55 millioner til kompensasjon for økte CO₂-avgifter i 2017).

Da partene ikke klarte å enes, blei det brudd i forhandlingene. Stortingets flertall vedtok ei ramme på 625 mill. kroner, at målprisene skulle gjelde fra 1. juli 2017, og at partene måtte bli enige om hvordan budsjettmidlene skal fordeles. Ramma blei finansiert gjennom en økning på 377 millioner kroner over statsbudsjettet, 150 millioner gjennom målprisøkning, 79 millioner i midler overført fra året før og 19 millioner i økt verdi av jordbruksfradraget. Bondelaget fikk gjennomslag for å beholde målpris på gris og det generelle beitetilskuddet, men fikk ikke gehør for å opprettholde arealtilskuddet i sone 1.

Januar 2018 gikk Venstre inn i regjering sammen med Høyre og Fremskrittspartiet. I Jeløya-plattformen skriver de tre partiene følgende: *Jordbruket er viktig for matproduksjon, bosetting og ivaretagelse av kulturlandskapet. Regjeringen ønsker å fortsette moderniseringen for å skape et levedyktig jordbruk som legger til rette for økt matproduksjon og lønnsom drift i hele landet. Regjeringen vil styrke grunnlaget for et konkurransedyktig jordbruk gjennom å fremme investeringer og bruk av ny teknologi for å redusere kostnadene.*

Etter flere år som har vært preget av nedgang i oljepris, svekkelse av den norske krona og en økende arbeidsledighet, virker troen på norsk økonomi å være styrket. Den foreløpige rapporten fra Teknisk beregningsutvalg (TBU) viser at prisstigningen (KPI) fra 2017 til 2018 forventes å øke med 2 prosent. Bakgrunnen for dette estimatet er at man forventer at elektrisitetsprisene, inkludert nettleie, vil stige med 6 prosent, at oljeprisen stiger med 10 prosent, at kronekursen holder seg stabil og at avgiftene for 2018 vil øke med 0,2 prosent. Lønnsoppgjøret 2018 er så vidt i gang, og i skrivende stund gjennomfører både LO og NHO sine representantskap. Det er derfor for tidlig å si hvordan lønnsoppgjøret ender. Det er likevel verd å merke seg at finansminister Siv Jensen anslo en lønnsvekst på 3 prosent da hun la fram statsbudsjettet i 2018, og at økonomene «spår» at oppgjøret fortsatt vil være moderat, men med noe mer å rutte med.

Østfold Bondelags innspill til årets jordbruksforhandlinger vil ta utgangspunkt i de politiske signalene om landbrukspolitikken og øvrige samfunnstrender. Det er i dag et betydelig gap mellom hva et årsverk i jordbruket betaler seg i forhold til hva som er gjennomsnittlig lønnsnivå for en lønsmottaker. Gode inntektsmuligheter er avgjørende for rekruttering inn i næringa og for å nå de ambisiøse målene for norsk landbruk. **Østfold Bondelag mener at ambisjonsnivået for årets jordbruksforhandlinger må være at inntektsmuligheten for matprodusenter må bli høyere enn inntektsveksten til lønsmottakere, målt i kroner, for å tette gapet mellom disse. Dette vil bidra til å sikre rekruttering til næringa og Stortingets mål om økt matproduksjon og beredskap.**

Østfold – Norges matkammer

I Østfold brukes hele 19 prosent av arealet til jordbruksareal, bare Vestfold bruker mer. Østfold har store produksjoner innenfor alle av norsk matproduksjons viktige produkter; korn, melk, kjøtt, egg, grønt og bær. Fylket er størst i landet på kornproduksjon med 23 prosent av landets produksjon i 2016, og er også store på fjørfe- og eggproduksjon. I Østfold utgjør det økologiske arealet 6 prosent, og den økologiske produksjonen utgjør en stor andel av total

Vår dato	Revisjon	Vår referanse
12.03.2018		17/00744-3

norsk produksjon. Østfold er særlig store på økologiske egg (43 prosent), grønnsaks- (27 prosent), korn- (24 prosent) og melkeproduksjon (13 prosent).

Fylket har en variert og sammensatt næringsmiddelindustri, med stor foredling fra alle sektorer med unntak av melk, som hovedsakelig foredles på Kalbakken-anlegget til Tine. Østfoldjordbruket omfatter totalt over 5 000 arbeidsplasser i primærjordbruk og foredlingsindustrien. Antallet sysselsatte i næringsmiddelindustrien er 3 100, og har ligget nokså stabilt siden årtusenskiftet i Østfold. Antallet arbeidsplasser i øvrig industri har vært fallende i samme periode i Østfold. Dette betyr at landbasert næringsmiddelindustri utgjør en større andel av industriarbeidsplassene i dag enn i år 2000. Den totale verdiskapinga av jordbruks- og næringsmiddelindustrien i Østfold består av 7 500 sysselsatte (inkludert ringvirkninger). Alle tallene er hentet fra AgriAnalyse sin rapport 5/2017 «Jord- og skogbruket i Østfold – Sterke og mangfoldige verdikjeder». ***Å øke jordbruksproduksjon i Østfold er viktig for å bevare både matindustri og sysselsetting i fylket.***

Østfold er viktig for å oppnå nasjonale mål om økt matproduksjon

I Stortingets behandling av Meld. St. 11 (2016-2017) går det fram at et samlet Storting ønsker å forsterke fokuset på økt matproduksjon i Norge. Stortinget understreker nå at jordbrukets viktigste oppgave er å produsere mat. Stortinget vil at jordbrukspolitikkenes hovedmål skal være økt matproduksjon med grunnlag i norske ressurser fordi en vil ha høyest mulig sjølforsyning.

Bare 3 prosent av landet er dyrka mark og bare 1/3 av dette arealet er egnet til kornproduksjon eller til grønnsaker, poteter, frukt og bær (grøntproduksjon). For å oppnå målet om høyest mulig sjølforsyning, vil det derfor være avgjørende å produsere mest mulig matkorn og mat som puttes rett i munnen. Fordi Østfold innehar om lag 1/5 av landets kornarealer, og også har gode områder for å produsere grønt, er det spesielt avgjørende å ta vare på matjorda i fylket vårt. Gode råvarer fra nærområdene er også avgjørende for næringsmiddelindustrien i fylket og de 3 100 arbeidsplassene som finnes her.

Østfold Bondelag støtter Stortingets målsetting, og presiserer at økt matproduksjon må være med grunnlag i norske ressurser. Å øke jordbruksproduksjon i Østfold er viktig for å bevare både matindustri og sysselsetting.

Østfold Bondelag mener at politikk og virkemidler må støtte opp om målet om økt matproduksjon. Østfold Bondelag ønsker:

- et levende landbruk over hele landet, og i alle deler av vårt fylke. Det gir best utnyttelse av de knappe nasjonale arealressursene, som er grunnlaget for all produksjon.
- en variert bruksstruktur. Strukturen må tilpasses landskapet og arealene, ikke motsatt
- inntekt som gir bærekraftige driftsenheter der fornying, innovasjon og rekruttering faller naturlig

Økt kornproduksjon er avgjørende for mål om økt sjølforsyning

Norges befolkning vokser, og hovedutfordringen med hensyn til å øke sjølforsyningen handler hovedsakelig om å øke norsk matkornproduksjon. I motsetning til de andre

Vår dato	Revisjon	Vår referanse
12.03.2018		17/00744-3

produksjonene er det geografisk begrenset hvor man kan produsere korn, og spesielt matkorn, i dette landet. Kornareal er derfor særlig viktige også i nasjonal sammenheng.

All planteproduksjon er svært væravhengig og spesielt når plantene skal i jorda og når de skal høstes inn. Mens årene 2011 til 2013 var svært krevende, blei årene 2014 til 2016 tre gode år for alle typer planteproduksjon på Østlandet, også for korn. 2017 går inn i historiebøkene som et år der avlingsnivået var høyt, men der nedbør på innhøstingstidspunktene ga store utfordringer på kvalitet, enten det gjaldt matkorn eller grovfôr.

Snittallene som presenteres i tallmaterialet skjuler store forskjeller mellom ulike bruksstørrelser. De store brukene opplever størst inntektsutvikling, mens det fortsatt er behov for å bedre økonomien til de små og mellomstore bruk, da en stor andel av totalt produsert kornvolum i Norge kommer fra små og mellomstore bruk. Også mellom unge og mer etablerte bønder er det store forskjeller på inntektsmulighetene, da unge bønder ofte må foreta investeringer i tillegg til eiendomskjøp.

I perioden 2000 til 2015 minket Østfolds kornarealer med hele 10,3 prosent eller 65 000 dekar. En del av arealene blei lagt om til gras på grunn av miljø- og vannkvalitetskrav, en del marginale kornarealer blei lagt om til gras for å føre drøvtyggere, noe blei bygd ned og noe blei lagt brakk. Fra 2015 til 2016 økte arealet med nær 11 000 dekar igjen, trolig som et resultat av gode kornår i 2014 og 2015. Dessverre er ikke arealtallene fra produksjonstilskuddsstatistikken for 2017 klare i skrivende stund, slik at det er vanskelig å si om 2016 representerer en trend, men arealtallene for korn vil også framover være svært avhengig av gode kornår og forutsigbare rammebetingelser. Skal rekruttering til yrket som kornbonde være attraktivt må økonomien minst ligge på det nivået det har vært nå i disse gode årene. Vi kan ikke legge til grunn at så gode kornår er det normale, dermed må kornøkonomien (pris og tilskudd) bedres slik at optimismen kan fortsette også om det blir normale kornavlinger.

Situasjonen for drenering og investeringer i jordveien vil videre være helt avgjørende for å sikre økt produktivitet i gras-, korn- og grøntproduksjonene framover. På regionalt nivå er det nødvendig å heve omfanget, og utvide bruken, av investeringsvirkemidler for å fornye lager- og tørkekapasitet på gårdsnivå i kornproduksjon. Investeringsvirkemidlene nasjonalt må styrkes vesentlig skal den nasjonale produksjonen økes og næringsmiddelindustrien sikres. Østfold må få sin andel av dette.

Grovfôr i sone 1

Østfoldlandskapet er svært variert. Fylket har alt fra feit matjord på raet langs kysten som er godt egnet til frukt- og grøntproduksjon, via store og åpne leirsletter som er ideelle til kornproduksjon og til skoglendte teiger eller ravinlandskap som er best egnet til grasproduksjon og beiter. I årene etter 2000 har fylkets bønder lagt ned en stor innsats for å redusere avrenning av næringsstoffer og jord til våre vannforekomster. For eksempel er en rekke flomutsatte arealer og områder med høy erosjonsrisiko tilsådd med gras for å hindre avrenning, særlig i de prioriterte vassdragene som Halden- og Morsavassdragene.

I fjorårets jordbruksforhandlinger fikk regjeringa gjennomslag i Stortinget for å fjerne arealtilskuddet til grovfôr i sone 1 (alle Østfolds kommuner unntatt Rømskog). Begrunnelsen

Vår dato
12.03.2018

Revisjon

Vår referanse
17/00744-3

for dette grepet var å stimulere til økt kornproduksjon i den sonen som er best egnet for kornproduksjon.

Østfold Bondelag støtter opp under kanaliseringspolitikken, men mener at dette må gjøres gjennom positive virkemidler for kornproduksjon framfor å redusere satsene på grovfôr. Vi mener at regjeringas fjerning av arealtilskuddet for grovfôr er lite forutsigbart, og straffer de som nylig har investert i grovfôrbasert kjøttproduksjon (storfe og sau). Disse investeringene har blitt gjort fordi man ønsker å utnytte ressursene på egen gård, som i mange områder av fylket er best egnet til gras og beiter, og fordi det er underskudd på storfekjøtt, og inntil nylig, også underskudd på sau og lam. Det har derfor blitt investert i disse produksjonene i vårt fylke, og særlig i områder som er best egnet for grasproduksjon.

Fjerningen av arealtilskuddet for grovfôr gjelder tilnærmet hele fylket og tar verken hensyn til den landskapsvariasjonen vi har, til målene om en god økologisk tilstand i vannforekomstene eller hensyn til den forutsigbarheten landbruksnæringa er avhengig av. Østfold Bondelag forventer at kuttene i arealtilskuddet for grovfôr i vår sone reverseres for å sikre den forutsigbarheten næringa vår er helt avhengig av, slik som også Østfold fylkesting har vedtatt i sitt innspill til jordbruksforhandlingene 2018.

2. Målpris, herunder korn/kraftfôr

Det dyrkes i dag korn på 79 prosent av Østfolds dyrka mark. Østfold Bondelag prioriterer en solid kornøkonomi, basert på en kombinasjon av økte budsjettmidler og økte målpriser. Innen **budsjettmidlene** er det særlig RMP-midler og investeringsvirkemidler til lager og tørker som bør økes.

Økt kornproduksjon fordrer økt **kornpris**, men en økning her må også veies opp mot økonomien i husdyrproduksjonene. Prisnedskrivningstilskudd er avgjørende for å oppnå økt matproduksjon. Østfold Bondelag vil derfor øke målprisen på korn med i snitt 10 øre per kilo, og der målpris på mathvete spesielt løftes. I tillegg ønsker Østfold Bondelag at kornkjøpere betaler mer for proteinrik fôrhvete.

Det er viktig at markedsregulator klarer å ta ut målprisene i markedet. **Østfold Bondelags vurderinger rundt pris er omtalt under de ulike produksjonene.**

3. Budsjettoverføringer

Østfold Bondelag prioriterer følgende ordninger over budsjettene:

- **Prisnedskrivning:** Det forutsettes at prisnedskrivningen på korn økes fra dagens nivå, og at et løft i kornprisen må kompenseres i størst mulig grad med prisnedskrivning.
- **Arealtilskudd for grovfôr:** Østfoldlandskapet er svært variert. Fylket har alt fra feit matjord på raet langs kysten, som er godt egnet til frukt- og grøntproduksjon, via store og åpne leirsletter, som er ideelle til kornproduksjon, og til skoglendte teiger eller ravinelandskap som er best egnet til grasproduksjon og beiter. I årene etter 2000 har

Vår dato
12.03.2018

Revisjon

Vår referanse
17/00744-3

fylkets bønder lagt ned en stor innsats for å redusere avrenning av næringsstoffer og jord til våre vannforekomster. For eksempel er en rekke flomutsatte arealer og områder med høy erosjonsrisiko tilsådd med gras for å hindre avrenning, særlig i de prioriterte vassdragene som Morsa og Haldenvassdraget.

I jordbruksforhandlinger 2016 og 2017 foreslo staten å fjerne arealtilskuddet til grovfôr i sone 1 (alle Østfolds kommuner unntatt Rømskog) og redusere satsen i sone 3 (Rømskog). Begrunnelsen for dette grepet var å stimulere til økt kornproduksjon i de sonene som er best egnet for kornproduksjon. I 2016 var arealtilskuddet på kr 75 per dekar i sone 1, mens det i 2017 blei nesten halvert til 40 kr per dekar, for så å bli fjernet helt i 2018. I sone 3 har satsen blitt redusert fra 110, via 105, til 85 kr per dekar i samme periode.

Østfold Bondelag støtter opp under kanaliseringspolitikken, men mener at dette må gjøres gjennom positive virkemidler for kornproduksjon framfor å redusere satsene på grovfôr. Vi mener at fjerningen av grovfôrtilskuddet er lite forutsigbart, og straffer de som nylig har investert i grovfôrbasert kjøttproduksjon (storfe og sau). Det er i dag et underskudd på storfe, og inntil nylig var det også et underskudd på sau og lam. Det har derfor blitt investert i disse produksjonene i vårt fylke, og særlig i områder som er best egnet for grasproduksjon.

Reduksjonen i arealtilskuddet for grovfôr gjelder tilnærmet hele fylket og tar verken hensyn til den landskapsvariasjonen vi har, til målene om en god økologisk tilstand i vannforekomstene eller hensyn til den forutsigbarheten landbruksnæringa er avhengig av. **Østfold Bondelag mener at kuttene til grovfôr i sone 1 og 3 må reverseres til 2016-nivå på kr 75 per dekar i sone 1 og kr 110 per dekar i sone 3. Videre ønsker Østfold Bondelag at grensekommunene Marker og Aremark legges til sone 3 i likhet med Rømskog.**

- Øke ramma med 30 prosent til **regionale miljøprogram (RMP)**, og særlig til fylker med store utfordringer med avrenning til vassdrag og kyst. Les mer om dette i kapittel 12.
- **Øke rammen for investeringstilskudd (IBU-midler) vesentlig:** Det er i dag et stort behov for investeringer, både i husdyr- og planteproduksjoner. Sesongen for norske lagringsgrønnsaker er mulig å forlenge med gode lager. Investeringstøtte vil medvirke til at flere produsenter kan se seg råd til å investere i slike lager. I kornproduksjonen vil en modernisering og utvidelse av dagens korntørker- og lager på gårdsnivå føre til at man øker sannsynligheten for å kunne ta vare på kornkvaliteten. Det er viktig at små og mellomstore kornbruk også får mulighet til å modernisere tørke- og lagringskapasiteten sin.

I husdyrproduksjonene er det også store behov for å modernisere driftsapparatet. Særlig stort er behovet i melkeproduksjonen, som har frist til 2034 for å legge om til løsdrift, og i eggproduksjonen der matvarekjedene kun ønsker å kjøpe egg fra frittgående besetninger. Slike investeringer er svært kostbare og i store deler av landet vil arealgrunnlaget være utfordrende med tanke på store driftsenheter i de arealkrevende produksjonene.

Vår dato
12.03.2018

Revisjon

Vår referanse
17/00744-3

Østfold Bondelag mener at rammen for fylkesvise og bedriftsretta tiltak (IBU-midler) må økes vesentlig, og at lager og tørker til korn prioriteres i de nasjonale føringene for de bedriftsretta investeringsvirkemidlene gjennom Innovasjon Norge.

- **Velferdsordninger:** Ei næring med gode inntektsmuligheter er sentralt for å sikre rekruttering til næringa. Videre er gode utdanningsmuligheter og velferdsordninger avgjørende for at yngre vil inn i næringa. Østfold Bondelag mener at særlig avløsning til ferie og fritid, avløsning ved sjukdom og fødsel mv. og landbruksvikarordninga er sentrale ordninger, som det er viktig å styrke i årets jordbruksoppgjør. Østfold Bondelag prioriterer følgende velferdsordninger:
 - a) **Tilskudd til avløsning ved ferie og fritid.** Dette tilskuddet utgjør nesten 1,2 mrd. kroner og er et grønt tilskudd i WTO-regelverket. Etter ny forskrift er det mulig å benytte tilskuddet til refusjon av utgifter til vedlikehold og grovfôrproduksjon. Det er ikke lenger forvaltningas oppgave å kontrollere at tilskuddet brukes for å gi bonden ferie og fritid. En slik utvikling svekker ordninga, både samfunnets vilje til å bruke budsjettmidler på dette, og muligheten for å beholde dette som et «grønt tilskudd». Østfold Bondelag mener derfor at det vil være fornuftig å be om en innstramming på hva tilskuddet brukes til. Østfold Bondelag ønsker at:
 - Det må stilles krav til at tilskuddet til avløsning ved ferie og fritid begrenses til å dekke faktiske utgifter ved avløsning, dvs. føring, melking, stell og tilsyn av husdyr og planter.
 - Tilskuddet til ferie- og fritidsavløsning må økes i takt med kostnadsutviklingen. **Det maksimale taket for tilskuddet bør settes likt folketrygdens grunnbeløp (1G, som i dag er på kr 93 634) og årlig justeres i takt med dette uten forhandlinger.**

Østfold Bondelag ønsker at ordninga utvides til også å gjelde helårs drivhusprodusenter.

- b) I dag er den reelle kostnaden etter minstetariff over 300 kroner høyere per dag enn maksimal refusjon til avløsning til sjukdom og fødsel mv. **For å ta igjen tapt kostnadsutvikling bør tilskuddet ved sjukdomsavløsning økes til 2 prosent av 1G per dag.**
- c) **Landbruksvikarordninga** er ei ordning som skal sørge for at bønder som blir akutt sjuke eller opplever krisesituasjoner, skal få avløsning. Ordninga administreres av Norske Landbrukstenester (NLT) sine mange lag, og er viktig for å sikre rekruttering til næringa, bønders helse og dyrevelferd. Tilskuddet til ordninga har stått i ro siden oppstarten, og dekker ikke etterspørselen. Østfold Bondelag er bekymret for beredskapen i akutte situasjoner og mener landbruksvikarordninga derfor må styrkes. **Østfold Bondelag vil avvike kravet om at eventuelt overskudd i ordningen ett år skal medføre redusert tilskudd det påfølgende. I tillegg vil Østfold Bondelag fjerne grensen (i dag kr 40 000 per årsverk) for hvor mye av tilskuddet som skal brukes til administrasjon, opplæring og rekruttering.**

Vår dato
12.03.2018

Revisjon

Vår referanse
17/00744-3

- Det må gjeninnføres **en differensiering av arealtilskuddet** for korn på over eller under 1 000 dekar per foretak. Satsen på opptil 1 000 dekar bør økes fra dagens 165 kr per dekar til kr 175 kr per dekar, mens satsen for mer enn 1 000 dekar bør reduseres til 100 kr per dekar i sone 1. Det må videre innføres tak på arealtilskudd innen grøntproduksjonene, slik at det gis maksimalt tilskudd til 400 dekar grønnsaker og 200 dekar frukt og bær. Arealtilskuddet for poteter må økes til kr 175 i sone 1-5.
- **Beitetilskudd:** Østfold Bondelag mener at beite i inn- og utmark er en viktig fôrressurs, og i tillegg bidrar til å holde kulturlandskapet åpent. Med henblikk på biologisk mangfold er det svært positivt med beiting og mye av naturens samspill er avhengig av et aktivt landbruk med blant annet beitedyr. Østfold dyrker mangfoldet fra store grønnsaks- og kornområder til marginale arealer kun egnet for gras. Totalt har Østfold over 20 000 dekar overflatedyrka mark og innmarksbeite. Beitetilskudd og opprettholdelse av kulturlandskapstilskudd for disse arealene er en viktig forutsetning for å ivareta dette mangfoldet og benyttelsen av disse ressursene. **Østfold Bondelag mener at satsene på inn- og utmarksbeite må økes. Ved å øke beitetilskuddet mener Østfold Bondelag at flere føreheter kan hentes fra denne ressursen og at kulturlandskapet holdes åpent.**

Det stilles i dag krav om 16 uker sammenhengende beiting, hvor hoveddelen av fôropptaket skal skje gjennom beite. Østfold Bondelag ønsker at regelverket mykes opp slik at dyr kan holdes innendørs i værmessig ugunstige perioder, eller av andre dyrevelferdsmessige årsaker, for eksempel ved overhengende fare for rovdyrangrep eller ved store forekomster av tuneflue, men likevel kunne motta beitetilskudd, såfremt total beitevarighet er minst 16 uker.

For å stimulere til bruk av de marginale områdene og for å utnytte fôrressursene bedre, ønsker Østfold Bondelag at faktoren for innmarksbeiter økes fra 0,60 til 0,80 i forhold til fulldyrka arealer. Dette vil stimulere til bruk av innmarksbeiter i forhold til beiting på fulldyrka areal.

- **Frakttilskudd** er viktig for å sikre et landbruk over hele landet.
- **Økte midler til forskning, rådgivning og kompetanseheving.**

Innretning på virkemidlene: Selv om budsjettmidler hovedsakelig brukes for å jevne ut forskjeller i inntektsmuligheter i de grovfôrbaserte produksjonene, er det viktig å merke seg at fjørfeproduksjon og svinproduksjon utvilsomt bidrar til heltids sysselsetting i kombinasjon med planteproduksjon på mange Østfoldbruk. I disse produksjonene brukes det i dag svært lite budsjettmidler. **Østfold Bondelag mener derfor at det bør brukes budsjettmidler også til kraftfôrbaserte produksjoner, både i form av prisnedskrivning og andre kostnadsreducerende tilskudd.**

Vår dato
12.03.2018

Revisjon

Vår referanse
17/00744-3

4. Sau

Sauenæringa i Østfold er en liten, men voksende næring i vårt fylke, og den opplever også et stadig økende rovdyrpress. Stortinget har bestemt at både beitedyr og rovdyr skal prioriteres i Østfold. Siste beitesesong opplevde næringa betydelig tap av sau til rovdyr.

Rovdyrforvaltninga fulgte ikke opp den todelte målsetninga, idet det ikke ble gitt fellingstillatelser. Sauebøndene opplever situasjonen som kritisk både økonomisk, praktisk og etisk. Produksjonen i vårt fylke baseres i hovedsak på inngjerdede områder i innmark. Særlig er lam en ettertraktet vare, og sauen er en god landskapspleier. Det er viktig at økonomien i næringa gjør at det er lønnsomt i å opprettholde produksjonen. **Østfold Bondelag krever dekning på 80 prosent av totalkostnaden til rovviltgjerd. Vi krever at det også gis tilskudd til vedlikehold.**

Østfold Bondelag mener at ulltilskuddet i hovedsak bør tildeles ull av de beste kvalitetene, for å sikre avl på ull. Likevel mener Østfold Bondelag at det bør gis kr 10 per kilo ull til klasse C2S, slik at denne ressursen kan nyttes og ikke bli til et avfallsproblem. Den lave utbetalingsprisen på denne ulla gjør at den i dag blir kastet framfor å bli levert, da kostnader i forbindelse med håndtering ikke står i forhold til oppgjør for råvaren. For flere av de bevaringsverdige sauerasene er beredning av skinn en vesentlig faktor for totaløkonomien. Å opprettholde tilskudd til ulne skinn er derfor viktig med tanke på bevaring av mangfoldet i norsk sauehold. Videre mener Østfold Bondelag at ulltilskudd, inkludert satsen for ulne skinn, må økes med 10 prosent.

Kvalitetstilskuddet for lam blei i fjorårets avtale endret til å ha innslagspunkt på klasse O+. Dette ga store konsekvenser for mange besetninger, og ga i hovedsak utslag for mindre saueraser. En stor andel av lammene som falt ut av ordningen er av bevaringsverdig rase. Et slikt fall i økonomien er alvorlig med tanke på å bevare mangfoldet av husdyrraser i Norge. Det gir også negative konsekvenser for markedssituasjonen, som fra før er presset på lam, fordi endret innslagspunkt fører til mer slutfôring for å oppnå økt klasse. Dette gir igjen tyngre slakt og ytterligere økt produksjon av lammekjøtt, samt at det gir utfordringer knyttet til bærekraft i produksjonen. **Østfold Bondelag vil derfor advare sterkt mot at innslagspunktet flyttes ytterligere opp.**

Ved framtidige behov for tilpasning til tillatt tilskuddsberettiget antall lam i WTO avtalen bør kvalitetstilskudd bare gis til slakt innenfor fettklassene 1+ til og med 3+, og for slakt opp til 25 kg. Slakt utenfor disse fettklassene er utfordrende å omsette da de ikke er ønsket av markedet, og slakt over 25 kg gir ofte stykningsdeler som må bearbeides og deles for å tilpasses markedet. I tillegg til at de utfordrer en allerede presset markedssituasjon.

5. Storfekjøtt – ammeku

Det er i dag fortsatt et underskudd av storfekjøtt i Norge. De siste års incitament, blant annet ved å øke kvalitetstilskuddet, gjør at vi ser flere nyetableringer og utvidelser av storfekjøttproduksjon. Østfold Bondelag erkjenner at $\frac{3}{4}$ av storfekjøttproduksjonen skjer gjennom fjøs med melkeproduksjon, og at mordyrtallet her trolig er på vei nedover, blant annet som følge av redusert forholdstall på disponibel kvote til 0,98. Østfold Bondelag vil

Vår dato	Revisjon	Vår referanse
12.03.2018		17/00744-3

advare mot overetablering og overproduksjon av storfekjøtt hvis denne produksjonen stimuleres ytterligere.

Østfold Bondelag vil:

- Videreføre **kvalitetstilskuddet** på kr 2,50 for klasse O og kr 7,50 for klassene O+ og bedre.
- Innføre en **øvre slaktevektgrense** på 400 kg per slakt for kvalitetstilskudd for storfekjøtt.
- Videreføre strukturen i **husdyr- og driftstilskuddene** for ammeku og spesialisert storfekjøttproduksjon.

6. Ku- og geitemelk

Melkeproduksjon er en kostnads- og arbeidskrevende produksjon. Næringa har fortsatt et investeringsbehov. Melke- og storfeproduksjon er særlig viktig i forhold til kulturlandskap og utfordringene knyttet til vannmiljø.

- **Målprisen på melk må heves med 10 øre per liter, for å dekke inn kostnadsveksten.**
- Østfold Bondelag mener det **laveste intervallet for husdyrtilskudd for melkeku** bør prioriteres ved en eventuell økning av ramma for ordningen.
- Østfold Bondelag mener at utøvende matprodusenter som et prinsipp skal ha mulighet til å eie sine egne produksjonsmidler. Østfold Bondelag foreslår derfor at det må innføres en **tidsbegrensning på maksimalt 5 år for utleie av melkekvote**. Etter denne perioden må kvota legges sovende eller selges. Østfold Bondelag foreslår videre at kvoteleie må avvikles på sikt.
- For å bremse sterkt økende kvotepriser i privat omsetning, og ha et effektivt verktøy for å regulere produksjonsvolum, foreslås det å øke andelen av statens oppkjøp til 50 prosent.
- Som en følge av WTO-avtalens krav om at merkevareeksporten må fases ut innen 2020, mener Østfold Bondelag at all statlig oppkjøpt melkekvote for kvoteåret 2019 må holdes tilbake.

Det er viktig at det avsettes nødvendige **midler til RÅK-ordninga**, for å øke konkurransekraften for de ferdigproduktene som er omfattet av konkurranse fra import fra EU.

7. Svin

Svineproduksjonen har opplevd en eventyrlig avlsframgang med de nye TN70-purkene, både når det gjelder antallet levendefødte unger, antall avvente per kull og på tilvekst. Det er i dag igjen et overskudd av svinekjøtt. **Østfold Bondelag mener derfor at det er viktig at konsesjonsgrensene på purker og slaktegris beholdes som i dag, og det bør også gjøres tiltak slik at engangspurker blir mindre attraktive.** Dette kan gjøres ved å øke antall

Vår dato	Revisjon	Vår referanse
12.03.2018		17/00744-3

konsesjonsenheter per purke, det vil si hvor mange slaktegriser ei purke utgjør, i konsesjonsforskriften (Forskrift om regulering av svine- og fjørfeproduksjonen) eller ved å endre definisjonen av ei konsesjonspurke fra bedekkingstidspunktet.

Østfold Bondelag ønsker å beholde målprismodellen for svin så lenge som mulig, men mener at det for framtida er viktig å utvikle verktøy som regulerer svineproduksjonen. Her er særlig innskjerping av konsesjonsregelverket, purkeslakting og innføring av et kvotesystem virkemidler lokallagene våre peker på.

På grunn av markedsoverskuddet på 2 000 tonn i 2017 tilrår ikke Østfold Bondelag noen målprisøkning på svin fra 1.7.2018. Kornprisøkning på førkorn må derfor kompenseres med prisnedskrivning.

SPF står for spesifikk patogenfrihet, og betyr at dyra i en SPF-besetning er fri for definerte sjukdomsframkallende virus og bakterier (patogener). Å få alle svinebesetninger til å bli SPF-besetninger må være et mål for å øke dyrehelsa og dyrevelferden blant norske griser, og ikke minst for ytterligere å redusere antibiotikabruken. **Østfold Bondelag ønsker at det bevilges midler til et langsiktig SPF-prosjekt på svin for å sanere blant annet lunge- og brystbetennelse (APP), men også flere smittsomme svinesjukdommer.**

I 2017 blei det ikke funnet LA-MRSA i noen av de kontrollerte svinebesetningene i Norge. Derimot blei det funnet tre ukjente typer MRSA, som man må undersøke om formerer seg på svin. Dersom det viser seg at de ikke «brenner ut» må besetningene saneres. Selv om erstatningsordningene for sanering ved funn av MRSA i svinebesetninger blei bedra i 2016, mener **Østfold Bondelag at det er viktig at erstatningsordningene ytterligere forbedres slik at utgifter ved pålegg om sanering erstattes fullt ut.**

8. Korn og kraftfôr

Selv om en så en gledelig arealoppgang i 2016 er det viktig å minne om at kornarealene blei redusert med 8,5 prosent i perioden 2000 til 2016 i Østfold. En del skyldes omlegging til digitale kart, en del er arealer som faller ut av produksjon eller blir bygd ned. Den største delen skyldes at marginale kornarealer legges om til gras, enten som miljøtiltak eller at det gir en større verdiskaping som fôr til drøvtyggere. Østfold Bondelag er usikre på arealutviklingen for korn i 2017, da produksjonstilskuddsstatistikken ikke er tilgjengelig i skrivende stund, men ser tegn til gryende optimisme i næringa gjennom at kornbønder i større grad investerer i jordvei (drenering) og bygninger (tørker og lager). Om dette er en varig trend er usikkert, da det fra Solberg-regjeringa fram til nå, ikke er gitt noen klare signaler til at økonomien i kornproduksjonen i Norge skal løftes. Det er heller ingen konkrete holdepunkter for en eksplisitt satsning på korn i Jeløya-erklæringa, utover en «styrking av arbeidsdelingen», som ifølge statsråd Dale betyr en økt satsning på kanalisering, uten økte budsjетtrammer. Det må til et løft for å sikre god agronomi, utvikling og rekruttering i kornnæringa.

Kornproduksjonen er svært avhengig av værforholdene, både når det gjelder mengde og kvalitet. Mens det i perioden 2011 til 2013 var store værmessige utfordringer i produksjonen, var årene 2014 til 2016 gode, både når det gjelder vær og avling. 2017 ga værmessige

Vår dato
12.03.2018

Revisjon

Vår referanse
17/00744-3

utfordringer ved innhøstinga av vårkornet, noe som forringet kvaliteten betydelig. Disse variasjonene er underlagt liten politisk kontroll. Det er derfor viktig å sørge for god kornøkonomi i normalårene, slik at kornprodusenten kan møte både gode og utfordrende år.

De variable kostnadene (som for eksempel gjødsel, plantevern, såkorn og diesel) er samla sett beregnet til å øke med 4 øre per kilo det kommende året. I tillegg kommer de faste kostnadene (avskrivninger). En økning i kornprisene er et nødvendig incitament for å oppnå Stortingets mål om økt matproduksjon. Østfold Bondelag mener at det må stimuleres til økt kornmengde og at riktig kornkvalitet bør premieres, enten kornet går til mat eller fôr. Østfold Bondelag mener at en bedring av økonomien i kornproduksjon, også vil bidra til et løft på agronomien. Østfold og Akershus Bondelags kornprogram vil stimulere til dette. Vi ser at en økning i målpris vil øke kraftfôrkostnadene, og at prisnedskrivingsordninga i størst mulig grad må kompensere for dette.

Kornprisen må være det bærende elementet i kornøkonomien. Østfold Bondelag krever at det er en langsiktig prisutvikling som gir stabile rammevilkår for kornbonden. Samtidig må kornøkonomien samlet via en bred sammensetting av andre virkemidler bedres mer enn prisøkningen alene. **Østfold Bondelag krever en prisøkning som minst gir kostnadsdekning for alle kornslag. I tillegg må kornprisen bedres med en økning der det er behov i markedet. Målprisen på korn må i gjennomsnitt økes med 10 øre per kg, og i størst mulig grad benytte prisnedskrivning.**

Østfold Bondelag mener at målprisene for korn bør fordeles slik:

Målpriser, kr per kg			
Kornslag	Målpris	Endring 1.7.2018	Ny målpris 1.7.2018
Hvete, matkorn	3,26	0,40	3,66
Rug, matkorn	2,82	0,00	2,82
Bygg, fôrkorn	2,76	0,05	2,81
Havre, fôrkorn	2,50	0,05	2,55
Oljefrø	5,69	0,30	5,99

- Østfold Bondelag ønsker at kornoppkjøperne betaler mer for **proteinrik fôrhvete**. Denne prisen bør ligge mellom målpris på bygg og målpris på mathvete.
- Det bør gjeninnføres **en differensiering av arealtilskuddet for korn** på over eller under 1 000 dekar per foretak for alle soner. Satsen på opptil 1 000 dekar bør økes fra dagens 165 kr per dekar til kr 175 kr per dekar, mens satsen for mer enn 1 000 dekar bør reduseres til 100 kr per dekar i sone 1.
- Øke ramma til **regionale miljøprogram (RMP)**, og særlig til fylker med store utfordringer med avrenning til vassdrag og kyst.
- I 2017 blei satsen for dreneringstilskuddet doblet. Det gir seg utslag i at flere drenerer, men det er fortsatt et stort etterslep. **Østfold Bondelag mener derfor at det er viktig å beholde satsen på kr 2 000 per dekar, og ikke redusere avsetningene til**

Vår dato
12.03.2018

Revisjon

Vår referanse
17/00744-3

dreneringstilskuddet. Det må også gis tilskudd til arealer som ikke tidligere er grøfta, samt til nydyrkingsområder. I tillegg bør arealer som blir drenert i vekstsesongen få mulighet til å motta tilskudd gjennom RMP-ordningen hvis arealene blir brukt til jordforbedrende vekster (grønngjødsling).

- Det er i dag et stort behov for å modernisere, og utvide dagens korn tørker- og lager på gårdsnivå. Dette for å ta bedre vare på kornkvaliteten, gjennom forutsigbar kornflyt under innhøsting, og fram til levering. På den måten tilfaller en større del av verdiskapinga kornprodusenten. Lokal lagring av korn er også viktig for den nasjonale beredskapslagringa for mat- og førkorn. **Det er viktig at lager og tørker til korn prioriteres i de nasjonale føringene for de bedriftsretta investeringsvirkemidlene (IBU-midler) gjennom Innovasjon Norge.**
- Østfold Bondelag vil innføre et «**klima- og miljøfond**» etter modell av skogfondet, der det kan avsettes midler til framtidige investeringer til klimasmarte tiltak. I jordveien kan dette være kalking, drenering, større vedlikehold av hydrotekniske anlegg eller nydyrking. Andre eksempler kan være å utvidelse av gjødsellager eller å investere for produksjon og bruk av klimavennlig energi.

Proteinvekster (oljefrø, erter og bønner)

Økt innenlands produksjon av protein er ønskelig og nødvendig. Belg- og oljevekster er dessuten positivt som vekstskiftekultur i kornproduksjon. Det er også viktig som bidrag for å redusere problematikken rundt fusarium, mykotoksiner og andre soppsykdommer. **Prisen på oljefrø, erter og bønner må derfor økes med 30 øre per kg**

Genmodifiserte varer er i dag ikke tillatt i Norge, men på verdensbasis er dette mer og mer utbredt. Det blir stadig vanskeligere å få tak i GMO-frie råvarer til forproduksjon. En økning av norskdyrkede proteinvekster vil være med på å sikre tilgangen til GMO-frie råvarer.

Bearbeidede landbruksvarer (RÅK)

Også på korn er det et sterkt press på tollvernet. Mange av de industrielt bearbeidede landbruksvarer (RÅK) har svært lav eller ingen toll. Import og bruk av halvfabrikata og smakstilsatte produkter har da også økt formidabelt og utgjør nå en trussel mot avsetningen for norske råvarer. **25 prosent av norsk kornforbruk er via import av halvfabrikata.** Det er viktig og nødvendig at norske landbruksvarer sikres avsetning i markedet gjennom et velfungerende tollsystem. Østfold Bondelag mener RÅK-ordninga er moden for en revurdering, og at det bør tas initiativ til å reforhandle hele ordningen.

9. Grønnsaker, potet, frukt og bær

Verden står ovenfor store utfordringer når det gjelder behovet for økt matproduksjon og potet- og grøntnæringa er viktige brikker for å løse disse utfordringene. Forbruket av potet, frukt, bær og grønt i Norge har økt de siste årene. Produksjonen står for en betydelig andel av verdiskapinga i landbruket, men får kun en liten del av overføringen. I «Nasjonal handlingsplan for bedre kosthold (2017 – 2021)» er det satt mål om å øke forbruket av henholdsvis grønnsaker, frukt og bær med 20 prosent for hver av matvaregruppene. Videre

Vår dato
12.03.2018

Revisjon

Vår referanse
17/00744-3

viser en nylig revidert verdiskapingsanalyse av Jord- og skogbruket i Østfold at potensiale for økt produksjon av potet, grønnsak- frukt og bær er tilstede i våre områder.

Markedet viser til en økt etterspørsel etter og preferanse for norske produkter, effektiviseringsgevinsten er begrenset og mangel på plantevernmidler og nytt sortsmateriale er en begrensende faktor. Skal vi lykkes med å nå disse målene vil det være et økt behov for å styrke rammebetingelsene og dempe risiko gjennom følgende grep:

Tollvern

Det er behov for økt tollbeskyttelse. Østfold Bondelag ber om at Norges Bondelag fortsetter arbeidet med økt tollbeskyttelse innen potet, grønt, frukt og bær. Det haster med å få på plass bedre tollbeskyttelse og vi ønsker at det tas en analyse av de ulike produksjonenes beskyttelse, med tanke på best mulig beskyttelse gjennom hele sesongen, en periode som nå for flere kulturer er utvidet.

I arbeidet med å styrke tollvernet må det vurderes om det er mulig å gå fra krone til prosenttoll på enkelte toll linjer. Eksempelvis for jordbær, tomat og frukt gir dagens kronetoll for lite beskyttelse.

Målpris

Dagens målprissystem er en viktig bærebjelke, og mål for prisuttak de enkelte kulturer innenfor potet, grønt og frukt. Økt målpris er også viktig på grunn av koblingen til øvre prisgrense, hvor nedsatt toll utløses. For å kompensere for blant annet økte kostnader må målprisen økes med 2,5 prosent frukt, bær og grønnsaker og 15 øre for poteter. Dette for å dekke økte produksjonskostnader, krav til kvalitet- og leveringsdyktighet, og ikke minst sikre en økonomi som sørger for nødvendig rekruttering til næringa.

Arealtilskudd

Fjerning av tak på arealtilskuddet har vært en sterk strukturdriver, med et uheldig press på jordleieprisene og økte transportkostnader med negative konsekvenser for miljøet. Østfold Bondelag ber om at det innføres et «tilskuddstak» på 400 dekar for grønnsaker og 200 dekar for frukt og bær for å sikre rekruttering, og et spredt faglig produsentmiljø. Det innsparte beløp ved innføring av tak innenfor de respektive kulturer, foreslås brukt til økning av arealtilskuddet til potet. Dagens sats på kr 80 per dekar har stått «på stedet hvil» i flere år, og har ikke fulgt samme utvikling som arealtilskudd til for eksempel korn og grønnsaker, frukt og bær. Det har de siste årene vært en kraftig nedgang i antall produsenter og areal det dyrkes potet på i vårt nedslagsfelt. En økning i arealtilskuddet kan være med på å snu denne utviklingen. **Østfold Bondelag foreslår å sette arealtilskuddet for poteter til kr 175 i sone 1-5.**

Tilskudd grønnsaks- og potetlager, samt til 100 prosent produsenteide fellespakkerier

Østfold Bondelag mener at for å bedre kvaliteten for lagringsgrønnsakene og poteter, og dermed utvide den norske sesongen, er det behov for moderne lagre. Fellespakkerier er ofte nødvendig for å kunne imøtekomme markedets behov for stadig nye pakninger. Dette er også et positivt ledd i å få gode produsentmiljøer og ta vare på flere produsenter. Dette vil være med på å opprettholde mangfoldet i grøntmiljøet, samt bidra til rekruttering til nye og interesserte produsenter. Østfold Bondelag foreslår at det innføres et løpende tilskudd til 100 prosent produsenteide grønnsaks- og potetpakkerier, på lik linje med det som gis til produsenteide fruktpakkerier.

Vår dato
12.03.2018

Revisjon

Vår referanse
17/00744-3

Kapitaltilgang og investeringsvirkemidler

For å sikre at vi kan dekke økt etterspørsel etter norske grønnsaker, frukt og bær må produksjonsapparatene være tilpasset dette. Det må bygges opp utvidet kapasitet til å dekke markedenes ulike krav, økt kvalitetskrav, utvidet sesong, mer krevende klima osv. Østfold Bondelag mener at det må prioriteres investeringsvirkemidler til alt fra vanningsanlegg, lager, kjøle- og fryselager, samt pakkerier.

Avgifter, gebyr og skatter

Næringa er svært avhengig av dyktig utenlandsk sesongarbeidskraft. For å dekke næringa sitt behov er arbeidskraft fra såkalte 3. land viktig, og enkeltbønder har, avhengig av hvor arbeids- og tidsintensiv produksjonen er, mange arbeidere. Disse må få innvilget oppholdstillatelse, og gebyret for dette har økt med nesten 50 prosent fra 2017 (kr 3 700) til 2018 (kr 5 400). Østfold Bondelag setter spørsmålsteget ved om denne økningen reflekterer den faktiske kostnadsøkningen, og **vi ber om at avgiften må reflektere de faktiske kostnadene.**

Videre mener vi at en nedsettelse av arbeidsgiveravgiften vil kunne være en meget effektiv måte å få opp inntekten på. Nedsatt arbeidsgiveravgift vil gå rett på bunnlinjen til bonden og en vil da få et konkurransefortrinn i forhold til utlandet som har billigere arbeidskraft enn vi har i Norge. Dette vil kunne bety mye for grøntnæringa som er avhengig av innleid arbeidskraft.

Potet

Sortsutvikling

Potetnæringa i Norge er inne i en vanskelig situasjon. Vi trenger nye sorter raskt, for å imøtekomme den store importen. Det norske marked både til industri og konsum trenger et betydelig kvantum.

Avrenseordninga på potet

Avrenseordninga på potet må styrkes ytterligere. Avrenseprisen bør økes til 60 øre per kilo.

Nedskrivning av settepoteter

Østfold Bondelag ønsker at det kommer i gang en ordning med prisnedskrivning på settepoteter. Dette vil være med på å bedre økonomien i en presset næring, hvor mange produsenter gir seg.

Plantevernsituasjonen

En vanskelig plantevernsituasjon med mangel på eller svært begrensede bekjempelsesmetoder for enkelte skadegjørere og sykdommer er svært krevende for norske grønnsaksprodusenter. Utvikling og godkjenning av «nye» preparater, og ikke minst alternative bekjempingsmetoder er en kontinuerlig jobb som er tidkrevende og kostnadskrevende. Dette arbeidet gjøres i all hovedsak av Norsk Landbruksrådgiving (NLR), og grøntproduksjonen i vårt område er prisgitt at NLR gis nødvendig finansiering til å kunne ivareta dette arbeidet. Eksempelvis må økte kostnader knyttet til minor-use søknader dekkes over jordbruksavtalen, da det ikke kan forventes å bli dekket av medlemskontingent.

Vår dato
12.03.2018

Revisjon

Vår referanse
17/00744-3

10. Andre produksjoner

Egg

Næringa har gjort betydelige investeringer de siste årene for å etterleve forskriftskravene som innen 2012 krevde at egg skal produseres enten i frittgående eller i miljøbur. Allerede fem år etter forskriftskravet trådte i kraft ville matvarekjedene kun kjøpe egg fra frittgående besetninger. Dette er svært kostbart for de som på nytt må bytte system, med kostnader opp til 2 millioner for ei konsesjonsbesetning, og det er lite forutsigbart.

Dagens regelverk forskjellsbehandler eggprodusenter avhengig av om de produserer egg til konsum eller til rugeegg når det gjelder husdyr- og avløsertilskudd. Begge produsentene kan få utmålt husdyr- og avløsertilskudd ut fra antall høner oppgitt ved forrige telledato dersom man har opphold mellom to innsett på telledato og kan dokumentere kjøp av nye høner. Mens konsumeggprodusentene kan få tilskudd selv om oppholdet mellom innsettene er mer enn 12 uker pga. markedsreguleringstiltak (førtidsslakting), er maksimal oppholdstid 12 uker for rugeeggprodusenter. Det betyr at rugeeggprodusenter som har mer enn 12 uker tomtid på grunn av rugeriets markedsregulering av rugeegg, og som har slik tomtid på telledato, ikke får beregnet verken husdyr- eller avløsertilskudd. Det utgjør en betydelig konsekvens for de det gjelder, og hovedsakelig de samme flere år på rad pga. produksjonssyklusen. **Østfold Bondelag mener det er riktig å frikoble tilskuddene fra telledato for rugeegghøner ved å utmåle tilskudd etter produserte rugeegg i året, tilsvarende som avløsertilskudd for slaktekylling.**

Østfold Bondelag vil fremme forslag for å styrke eggproduksjonen:

- Opprettholde konsesjonsgrensene
- Tilskuddet for dyretall skal tilpasses dagens konsesjonsnivå på 7 500 verpehøner
- Prisnedskrivning av korn er viktig for denne næringa
- Styrke importvernet for konvensjonelle egg og bearbeida egg, slik at bruken av norske egg øker, og videre styrker økonomien i eggproduksjonen.
- Prioritere eggproduksjon ved tildeling av IBU-midler ved omlegging til frittgående høns, og til å øke dyrevelferden gjennom å oppgradere ventilasjonsanleggene, inklusive styringscomputer, for jevnere og bedre klima i huset

Fjørfekjøtt

Kylling og kalkun er ikke en del av markedsreguleringssystemet og lider av manglende sikkerhetsnett ved overproduksjon. På grunn av doblede konsesjonsgrensener, svingninger i kyllingkjøttforbruket og dagligvarekjedenes sterke makt ved innkjøp, frykter Østfold Bondelag at dagens situasjon med utkjøp av kyllingprodusenter vil vedvare. Det er viktig at det er samsvar mellom produksjon og etterspørsel, slik at man sikrer stabile priser. Østfold Bondelag oppfordrer til etablering av en GPS-ordning (av modell fra grøntnæringa) for kyllingproduksjon.

- Det er viktig å øke prisnedskrivningstilskuddet for korn, da det synes svært vanskelig dekke inn kraftfôrkostnadene ved økt pris i markedet.
- Videreføre satser til biobrenselanlegg for å gjøre produsentene mindre avhengig av fossile energikilder.

Vår dato
12.03.2018

Revisjon

Vår referanse
17/00744-3

- Bruke investeringsvirkemidler (IBU) igjennom Innovasjon Norge til å stimulere til økt dyrevelferd. Eksempler på slike tiltak kan være:
 - tilskudd til innsett av vinduer i slaktekyllinghus
 - oppgradering av ventilasjonsanlegg, inklusive styringscomputer, for jevnere og bedre klima i huset
 - varmeveksler for forvarming av inneluft (gir også klimagevinst)
 - gulvvarme som gir tørrere strø

Pollinering og honningproduksjon

Østfold Bondelag mener næringsmessig birøkt bør prioriteres høyere. Bifolk til pollinering vil være avgjørende for å sikre kvalitetsproduksjon særlig innenfor frukt, bær og proteinvekster, et areal som er i vekst i Østfold. Videre er det per dags dato underdekning i markedet på norsk honning, og det er store naturgitte områder for denne type næring i Østfold.

Østfold Bondelag krever at:

- satsen på produksjonstilskudd økes fra kr 473 til kr 600 per bifolk
- økologiske produsenter gis et ekstra produksjonstilskudd på kr 150 per bifolk
- for å sikre nødvendig rekruttering må næringsbirøktene få mulighet til å søke om investeringsvirkemidler for å bygge opp og utvikle et produksjonsapparat det er mulig å hente deler eller hele inntekta fra

11. Økologisk landbruk

Det er nå en positiv markedsutvikling for mange økologiske produkter. Etter 3 år med nedgang, økte også det økologiske arealet i 2016 med 0,8 prosent. Østfold har en stor andel av landets samlede økologiske produksjon innenfor korn, grønt, egg og melk. Den nylig gjennomførte verdiskapingsanalysen av Østfoldlandbruket viser at hele 44 prosent av landets økologiske eggproduksjon foregår i Østfold, mens rundt en fjerdedel av landets grønnsaks- og kornareal er i Østfold. I tillegg er 13 prosent av landets økologiske melkekyr bosatt i Østfold. Det er stor enighet om at marked og etterspørsel på økologiske varer må samstemmes bedre, og målet må være å dekke markedets etterspørsel med norske varer. Regjeringa er i gang med å utarbeide en strategi for økologisk landbruk. Som det blei understreket i utredning til partene i jordbruksoppjøret 2016 «Muligheter og flaskehalsar i produksjon og marked for økologisk frukt, bær og grønnsaker» er noen av suksesskriteriene i forhold til å lykkes for eksempel økt premiering av volumproduksjon, styrke produksjonsplanlegging, vurdere mulighet for individuell tollnedsettelse.

- Østfold Bondelag ønsker at den berammede strategien definerer at målet må være å dekke markedets etterspørsel med norske vare, der vi er i stand til å produsere det. Det er svært uheldig om man hele tiden har et etterslep i forhold til å kunne levere det markedet etterspør.
- Norsk økosatsing er fortsatt svært sårbar på grunn for liten produksjon av norsk økologisk korn og proteinråvare. En stimulering av dette bør ideelt sett komme på selve produksjonen (kg vare), og ikke på areal.

Vår dato
12.03.2018

Revisjon

Vår referanse
17/00744-3

- Østfold Bondelag mener at produsenter av ettårige vekster (korn, grønnsaker, jordbær) som legger om fra konvensjonell til økologisk kornproduksjon må få **arealtilskudd for økologisk korn fra første karensår (og ikke etter 24 måneder som i dag), og for frukt og bær fra andre karensår.**
- Østfold Bondelag mener at det på samme måte som til annen husdyrproduksjon må innføres et økologisk produksjonstilskudd til bifolk i størrelsesorden kr 150 per kube for å kompensere for økte produksjonskostnader
- Staten må ha som mål å kjøpe minimum 15 prosent norskproduserte økologisk matvarer til sine kantiner og storkjøkken, enten disse drives av det offentlige eller private.
- Østfold Bondelag ønsker at det ved bruk av utviklings- og forskningsmidler prioriteres satsing på produktutvikling, emballasjedesign, distribusjon og informasjonstiltak.
- Basert på best agronomisk praksis for husdyrløse økologiske kornprodusenter bør jordbruksavtalen åpne for muligheten til å søke dispensasjon for arealtilskuddet til grønn gjødsling. Toårig kløverrikk eng gir økt jordhvil, større moldoppbygging samt en lengre nitrogenettermvirking. **Østfold Bondelag mener at det derfor bør åpnes for å la grønn gjødslingsenga ligge i to etterfølgende år mot at arealet de fire neste årene er økologisk korn, potet, grønnsaker, frukt eller bær.**

12. Miljøvirkemidler (RMP, SMIL, grøfting mm.)

Miljøutfordringene i Østfold er store. Fylket hører inn under den delen av vannregion Glomma hvor det er vannområder med store vannkvalitetsproblemer og ambisiøse mål for forbedring av vannkvaliteten, blant annet ved hjelp av miljøtiltak i landbruket. Bøndene vil gjøre en innsats for vannkvaliteten, men da må det kompenseres riktig og det må balanseres opp mot mulighetene for økt matproduksjon. Jordbrukets påvirkning på vannmiljø er viktig ovenfor opinionen, og for landbrukets omdømme, det må derfor være vilje til å prioritere midler og øke rammene til de eksisterende ordningene til kornområdene.

Regjeringas kutt i arealtilskudd for gras får uheldige miljøkonsekvenser i kornområdene. Bønder som har bygget opp en husdyrproduksjon slutter ikke med grovfôrproduksjon, selv om arealtilskuddet blir borte, dermed oppnår man kun å miste styring på hvor gras blir produsert. Ved å fjerne arealtilskuddet for grovfôr i sone 1 velger man å intensivere grasproduksjonen, og resultatet i mange områder kan bli gras på de beste jordene og korn på arealer med lavere avlingspotensial. Arealene med lavere avlingspotensial, og da særlig planerte arealer, er ofte de som er mest erosjonsutsatt. Dermed oppnår man lavere kornproduksjon og mer utslipp til vassdragene.

Regionalt miljøprogram (RMP)

Østfold er blant de største kornfylkene i Norge, og hører inn under vannregion Glomma, hvor det er vannområder med store vannkvalitetsutfordringer. RMP har derfor i vårt område i hovedsak blitt prioritert til å begrense avrenningen fra landbruket. Tilskuddene som følger programmet skal kompensere for ulempene, men mange erfarer at de ikke oppveier kostnadene med seinere såtid, mer soppsjukdom, økt bruk av plantevernmidler og seinere

Vår dato
12.03.2018

Revisjon

Vår referanse
17/00744-3

innhøsting. Vi legger til grunn at RMP må baseres på positive økonomiske virkemidler og ikke generelle forbud og pålegg. Videre at det må lønne seg med miljøbevisst produksjon, og ikke, som mange opplever i dag, at man taper økonomisk på disse tiltakene.

I dag er nærmere 85 prosent av RMP-potten for Østfold prioritert til ordninger innenfor å begrense avrenning. Dette dekker på langt nær behovet. Eksempelvis er ordningen med å la åkeren ligge i stubb over vinteren den viktigste både i oppslutning og total sum utbetalt tilskudd. Å la arealet ligge i stubb om vinteren vil medføre lavere potensiale for avling året etter. Høstkorn gir i snitt ca. 200 kg per dekar mer i avling enn vårkorn på leirjord. Med en målpris på mathvete på 3 kr, er dette 600 kr per dekar. Dette viser at dagens tilskudd på 190 kr per dekar i den mest erosjonsutsatte sonen er for lavt. En sats på 600 kr per dekar vil kanskje ikke være realistisk, men satsen må heves betydelig. Dette er opp til interne prioriteringer i hvert fylke, men er umulig uten at den totale potten økes.

I tillegg til nevnte vannkvalitetsutfordringer har vi behov for å gi tilskudd til ordninger innenfor å minske utslipp til luft, reduksjon av kjemiske plantevern, biologisk mangfold med mer, på linje med andre deler av landet. Denne muligheten er vi fratatt gjennom at vi må prioritere så vidt stor andel for å hindre utslipp til vann. **Østfold Bondelag mener at RMP-potten må økes med 30 prosent for å gi miljøsatsingen i vårt fylke et reelt løft.**

Spesielle miljøtiltak i landbruket, SMIL

SMIL er en effektiv ordning med lokal forvaltning som sikrer stedstilpasset og fornuftig bruk av midlene. **SMIL-ordningen må styrkes.** Dette gjelder særlig hydrotekniske tiltak, men også tilskudd til permanente gjerder for å utnytte mer av beitearealene og tilskudd til husdyrgjødsellager er viktige tiltak for økt utnyttelse av lokale ressurser.

I vårt område er det mange kommuner som utelukkende bruker SMIL-potten til hydrotekniske tiltak. Dette viser at behovet er stort og forsvarer en økt ramme og en økt andel av midlene til våre fylker. Behovet for investeringer i hydrotekniske tiltak øker med mer variert klima, og er avgjørende for å øke kornproduksjonen på en bærekraftig måte. Uten en bedre finansiering av SMIL-tiltakene er det vanskelig å tenke seg at landbrukets miljøinnsats i de sårbare vannområdene kan bli omfattende nok til å tilfredsstille de langsiktige kravene til vannkvalitet.

Drenering

Det er fremdeles et stort etterslep i drenering i Østfold. Dette er et viktig virkemiddel for å øke avlingene, slik at vi når målene om økt matproduksjon og lønnsomhet. Mye av korn- og grøntproduksjonen skjer i sårbare vannområder hvor god grøftetilstand og velfungerende hydrotekniske anlegg er nødvendig for å redusere avrenningen til vassdragene. **Østfold Bondelag mener at drenering er en langsiktig investering, det er derfor viktig at ordningen består og styrkes, selv om ikke hele den avsatte potten blir brukt opp hvert år.**

Østfold Bondelag mener også at det er helt urimelig at dreneringstilskuddet kun kan gis til tidligere grøftede arealer. Det er vel så stort behov på ugrøfta arealer, og ordningen bør utvides og inkludere disse. Tilskuddet bør også gjelde på drenering av nydyrkingsfelt. I tillegg bør arealer som blir drenert i vekstsesongen få mulighet til å motta tilskudd gjennom RMP-ordningen hvis arealene blir brukt til jordforbedrende vekster (grønn gjødsling).

Vår dato
12.03.2018

Revisjon

Vår referanse
17/00744-3

13. Klima

Klimasmart landbruk – klimarådgivning på gårdene

Samarbeidsprosjektet samordner næringas klimainnsats for å redusere klimaavtrykket gjennom informasjon. Utvikling av beregningsmetoder og rådgivingsverktøy er i gang, og det er igangsatt piloter på noen melkebruk. Modeller for de andre produksjonene skal ferdigstilles i 2019. Østfold Bondelag har store forventninger til prosjektet som nå skal rulles ut. **Østfold Bondelag ønsker å styrke ordninga med gratis førsteråd for klimatiltak på gårdsnivå.**

«Klima- og miljøfond» med skattefordel

Klimaendringer merkes allerede godt i dag. For at næringa skal imøtekomme klimamålene trengs midler til å gjøre nødvendige investeringer på de enkelte gårdsbruk. Det er et betydelig investeringsbehov for å imøtekomme dagens og fremtidens klimaendringer og -mål. Drenering og god grøftetilstand på matjordarealene er gunstig for klimaet. Vassjuk jord produserer lystgass, som er en svært potent klimagass.

I tillegg kan biogass bli aktuelt for flere gjennom tilgjengeligheten av husdyrgjødsel, matavfall og planterester på det enkelte gårdsbruk. Ved å investere i biogassreaktor, kan gassen utnyttes som energi til oppvarming og drivstoff, i tillegg til at man får næringsrik gjødsel og en biorest som kan spres på jordene.

Enkeltpersonforetak har ikke samme mulighet som aksjeselskap til å bygge opp egenkapital til fremtidige investeringer. Denne ulempen for enkeltpersonforetak må endres. Østfold Bondelag vil **innføre et «Klima- og miljøfond» av modell av skogfondet, der det kan avsettes midler til framtidige investeringer i jordveien. Eksempelvis kalking, grøfting, større vedlikehold av hydrotekniske anlegg, nydyrking og utvidelse av gjødsellager, særlig med henblikk på biogassproduksjon.** Ordning må også gjelde de som leier eller forpakter bort jord. Avtalepartene må se på om ordninga kan suppleres med en fondsordning med skattefordel, slik at den enkelte bedre kan utjevne inntekter over år, og med det redusere risikoen for økonomiske katastrofeår. I ordningen må det tas høyde for at produsenter i en oppstartingsfase har liten evne til å foreta fondsavsetninger. Ellers blir de svært sårbare uten en ordning som tar ned risikoen.

Bioenergi

Bioenergi er og må være et satsingsområde for landbruket i tida fremover. Landbrukets egen målsetting er å være fossilfritt innen 2030. Det er viktig at det blir satt inn tilstrekkelig ressurser på forskning innen biogass for å sikre en mest mulig energi- og kostnadseffektiv foredling av innsatsmidlene. Rammevilkårene bør utformes slik at innsatsmidlene i størst mulig grad brukes lokalt for å redusere utslipp ved transport. Herunder lokal utnyttelse av husdyrgjødsel og biorest der dette gir god miljøeffekt. Det bør særlig stimuleres til bruk av bioenergi i kraftfôrkrevende produksjoner med stort oppvarmingsbehov, herav fjørfeproduksjonene, og til korntørkeanlegg. Bioenergi er aktuelt hos mange og det er viktig å nyttiggjøre seg de ressursene som allerede finnes tilgjengelig. I tillegg er metoder for energifangning på fremmarsj (jordvarme, solenergi). Dagens støtteordninger for bioenergi-anlegg, samt tilskudd for varmegjenvinning og solenergi, gjennom Innovasjon Norge oppleves ikke som tilstrekkelig stimuli for endring.

Vår dato
12.03.2018

Revisjon

Vår referanse
17/00744-3

Tilskuddet til energiflis må gjeninnføres. Ordningen gjaldt i perioden 2009 til 2012. Det blei gitt tilskudd til uttak av skogsvirke fra skog og kulturlandskap når dette virket blei brukt til energiproduksjon. Målet var å bidra til utbygging av bioenergi og gjøre det lønnsomt å hente ut energiråstoff som ellers ikke ville bli benyttet. Det sikret bedre skjøtsel av bekker og jordekanter, som igjen førte til større produktivt jordbruksareal, økte avlinger og mindre skader på drenering. Tilskuddet og verdien av fyringsflisa dekket i praksis hogstkostnadene.

Nye driftsbygninger i tre

Skogen er og blir en sentral ressurs fremover, også som byggematerialer. Ved å benytte tre fremfor mer ressurskrevende materialer som betong og stål, kan klimagassutslippene knyttet til bygget bli betydelig redusert. Fordelene av å bygge i tre må tydeliggjøres, særlig for de unge i landbruket, der potensialet for investeringer i nye driftsbygninger er størst. Det er i flere tilfeller gitt midler fra Innovasjon Norge til nybygg i tre i landbruket. Østfold Bondelag ønsker at denne ordningen videreføres.

CO₂-avgift

Gartneri- og veksthusnæringa har i dag fritak for den såkalte CO₂-avgiften. Dette er en næring som alt har investert store midler, og lagt ned stor innsats i energibesparende tiltak. Den varslede «flate» CO₂-avgiften vil ramme denne delen av næringa spesielt hardt, og **Østfold Bondelag ber om at det jobbes for fortsatt fritak.**

Avlingsskadeerstatning

Fremover kan vi vente oss mer nedbør, mer intens nedbør, sterkere vind og høyere temperaturer. Derfor er det viktig at erstatningsordningen for avlingsskader utvikles og videreføres. Systemet for avlingsskadeordningen må bli enklere. **Østfold Bondelag krever at det blir en gjennomgang og evaluering av regelverket for avlingsskade.** Dette gjelder særlig heving av taket og kvalitetsforringelse. Det har avgjørende betydning at ordningen henger med i strukturrasjonaliseringen som er skjedd i grøntnæringa, og blir et reelt sikkerhetsnett for næringa. Ordningen for avlingsskader må i større grad ta hensyn til reduksjon av det økonomiske tapet som avlingssvikten gir. Østfold Bondelag mener at det er for høy egenandel med 30 prosent, og/eller at ordningen bør være mer finmasket. Dette innebærer også kvalitetstap grunnet avlingsskaden. Østfold Bondelag ønsker å beholde taket på kr 750 000, men å innføre flere vekstgrupper innen grøntkulturer, slik at grøntprodusentene får dekket sine reelle tap.

Østfold Bondelag mener egenandelen kan opprettholdes, og det bør være en grense for minsteutbetaling av erstatning på for eksempel kr 20 000.

Beiteskader må også inn under ordningen. Et varmere klima fører også til økt utbredelse av til dels uønskede dyrearter som gjør skade på avlinger. Østfold Bondelag ber om at behovet for erstatningsordning knyttet til beiteskader fra hjort, gås, villsvin o.l. drøftes i årets jordbrukshandlinger. Alternativt; mulighet for støtte til forebyggende tiltak over investeringsvirkemidlene.

Dersom en produsent opplever avlingstap og skader i avling på grunn av beiteskade, av for eksempel hjortevilt, villsvin eller gås, utløser dette ikke lenger noen mulighet for erstatning. Østfold Bondelag mener at produsenter som har gjort nødvendige og eventuelt pålagte tiltak

Vår dato
12.03.2018

Revisjon

Vår referanse
17/00744-3

for å holde skadegjørere ute, men som likevel opplever skade, må komme inn under ordningen.

14. Gjødselforeforskriften

Det er generelt lite husdyrgjødsel i Østfold. Vi har mye ledig spredeareal totalt sett, men lokalt har vi likevel utfordringer med å bruke husdyrgjødsel på en agronomisk og miljømessig optimal måte. Husdyrgjødsel bør kun spres i vekstsesong, hvilket innebærer at mange bruk har for liten lagerkapasitet. Østfold Bondelag erkjenner at lengre og større lagringskapasitet er positivt i et klima- og miljøperspektiv og ønsker å gå konstruktivt inn i debatten om endringer knyttet til gjødselforeforskriften.

Endringer spredeareal

I høringsheftet vises til at flere ulike regimer er drøftet, mens følgende to er gjengitt:

- *Alt. 1: I dag kan det tilføres 3,5 kg fosfor pr dekar pr år. I arbeidet med revidering av forskriften er det vurdert om dette kan reduseres til 2,2 kg fosfor pr dekar pr år. Hensikten med dette er først og fremst å gi redusert fosfortap og bedre vannmiljøet.*
- *Alt. 2: Fosforgjødsling etter NIBIOs gjødslingsnorm vil på sikt ha en positiv effekt på vannmiljøet. Gjødslingen skal tilpasses jordas P-AL-verdi slik at disse verdiene over tid vil bevege seg mot P-AL 5-7- Dette P-AL-intervallet regnes som optimalt med hensyn til å oppnå gode avlinger samtidig som miljøbelastningen blir minst mulig.*

Østfold Bondelag er av den oppfatning at begge disse alternativene har ulike effekter, men ønsker ikke å ta stilling til dette nå uten å ha sett endringsforslagene samlet.

Endringer i lagerkapasitet, krav til lager og spredemetode

Østfold Bondelag ønsker ikke å ta stilling til de nevnte vurderingene nå, men kan signalisere at vi ser at krav til økt lagerkapasitet og eventuelt krav til tett dekke er tiltak som er målrettede og håndterbare, men svært kostnadskrevende. Krav og ytterligere detaljregulering knyttet til spredemetoder må utformes slik at det er praktisk og økonomisk gjennomførbart. Frist 31. august for spredning av gjødsel er svært krevende i et område med utstrakt bruk av høstsæd og med en vekstsesong som blir stadig lengre.

Østfold Bondelag er av den oppfatning at slike krav må møtes med tilstrekkelig med **økonomisk stimuli** og støtte slik at de som gjør disse miljøinvesteringene ikke blir straffet økonomisk.

15. Dyrevelferd

God dyrevelferd er både lovpålagt og en selvfølge, og det er dyreeiers ansvar å sørge for regelverket. De aller fleste dyr i Norge har det bra, men av og til finner Mattilsynet at dyr har blitt vanskeligere, og ethvert tilfelle er ett for mye. Dårlig eller manglende stell går utover dyra, bonden og omdømmet til næringa.

Vår dato
12.03.2018

Revisjon

Vår referanse
17/00744-3

Østfold Bondelag vil innføre krav om besøk i alle husdyrproduksjoner minst to ganger årlig. Dette kan gjennomføres av den veterinæren som vanligvis foretar klinisk behandling, av produsentrådgivere (Nortura, Tine etc.) eller egen helseovervåkningsveterinær etter modell for slaktekylling og kalkun. Det viktige er at slike besøk loggføres, og at besetninger som ikke har hatt sitt halvårlege besøk pålegges dette.

Østfold Bondelag mener at det må innføres krav til kompetanse i alle husdyrproduksjoner, minimum etter modell for slaktekylling (fjorfeskolen). Østfold Bondelag erfarer at det planlegges krav om obligatoriske kurs innen dyrehelse (dyresykdommer og smittevern), og foreslår at dyrevelferd må være ett av temaene i dette kurset.

Østfold Bondelag mener at det er viktig at investeringsvirkemidlene gjennom Innovasjon Norge (IBU-midler) brukes til å øke dyrevelferden. Østfold Bondelag ønsker at følgende tiltak skal få høy prioritet ved tildeling av IBU-midler:

- omlegging til frittgående systemer for eggproduksjonen
- oppgradere ventilasjonsanleggene, inklusive styringscomputer, for jevnere og bedre klima i fjorfehus
- innsett av vinduer i slaktekyllinghus
- varmeveksler for forvarming av inneluft (gir også klimagevinst) i fjorfehus
- gulvvarme som gir tørrere strø i fjorfehus
- omlegging fra båsfjøs til løsdriftsfjøs for storfe
- ombygging av økologiske sauefjøs fra strekkmetall til tette gulv

SPF står for spesifikk patogenfrihet, og betyr at dyra i en SPF-besetning er fri for definerte sjukeframskallende virus og bakterier (patogener). Å få alle svinebesetninger til å bli SPF-besetninger må være et mål for å øke dyrehelsen og dyrevelferden blant norske griser, og ikke minst for ytterligere å redusere antibiotikabruken. **Østfold Bondelag ønsker at det bevilges midler til et langsiktig SPF-prosjekt på svin for å sanere blant annet lunge- og brystbetennelse (APP), men også flere smittsomme svinesjukdommer.**

16. Annet

Inn på tunet

Østfold Bondelag er opptatt av at det må fortsatt være tiltak som stimulerer til at flere Inn på tunet-gårder tar i bruk kvalitetssikringssystemet. Inn på tunet-næringa trenger ambassadører på kjøpersiden. Stimuleringsiltak for igangsetting opp mot nye kjøpe- og kundegrupper er viktig.

Kadaverhenteordninga

Østfold Bondelag krever at kadaverordninga skal omfatte alle dyreslag. I dag er ikke fjorfe en del av ordninga.

Rovviltavvisende gjerder

Østfold opplever et stadig økende rovdrypress. Østfold Bondelag krever dekning på 80 prosent av totalkostnaden til rovviltgjerder, og at det også må gis tilskudd til vedlikehold.

Vår dato	Revisjon	Vår referanse
12.03.2018		17/00744-3

Østfold Bondelag presiserer at ordningen fortsatt må finansieres over Klima- og miljødepartementet sine budsjetter.

Fylkesvise midler til bedrifter, utredning, tilrettelegging, rekruttering og kompetanse

I dag har tre av aktørene i Partnerskapet i landbruket ulike pottes med midler:

1. midler til investering og bedriftsutvikling i landbruket (IBU-midler), som forvaltes av Innovasjon Norge
2. fylkesvise bygdeutviklingsmidler til utredning og tilrettelegging (UT-midler), som forvaltes av Fylkesmannen
3. regionale midler til rekruttering og kompetanseheving (RK-midler), som forvaltes av fylkeskommunen

Det er avgjørende med gode finansieringsordninger for de som vil øke produksjonen, eller satse nytt (IBU). Samtidig er det viktig å ha fokus på å utvikle ny kunnskap og spre denne. Derfor er UT-midlene og RK-midlene svært viktige. Østfold får forholdsvis lite av den nasjonale potten. Østfold Bondelag mener at Østfold som et aktivt jordbruksfylke bør få mulighet til en større pott.

Østfold Bondelag ser også med bekymring på at den nasjonale potten til utrednings- og tilretteleggingsmidler (UT) har blitt redusert fra 67 til 48 mill. kroner i de to foregående jordbruksoppkjørene. I jordbruksoppkjøret 2017 blei potten hevet med 2 mill. kroner til 50 mill., men samtidig blei potten til de regionale midlene til rekruttering og kompetanseheving (RK) redusert med 6 mill. kroner til 14 mill. Både UT- og RK- midlene er midler faglaga i stor grad benytter til små og store prosjekter for å spre kunnskap til, lage nettverk for og å skape arenaer for dagens og morgendagens matprodusenter. Eksempler på prosjekter Østfold Bondelag har fått midler til er styrking av frukt-, bær- og grøntproduksjonene, fagmøter om Inn på Tunet, satsing på Unge Bønder, Kornprogrammet, film om Østfoldlandbruket og til revisjon av verdiskapingsrapporten. Uten midler vil ikke fylkeskommunen eller Fylkesmannen kunne gå like aktivt inn i næringsutviklinga i fylket som i dag, enten det skjer gjennom Partnerskapet (for eksempel Nyskapingskonferansen) eller direkte i de enkelte prosjektene (Nyskapingskonferansen eller Landbrukshelga). **Østfold Bondelag ønsker å øke de nasjonale pottene til utrednings- og tilretteleggingsmidler (UT) og rekruttering og kompetanse (RK), minst tilbake til den summen som var i 2015, på henholdsvis 67 og 30 millioner kroner.**

Utdanning

Landbruksnæringa har stort fokus på utdanning. Østfold Bondelag ønsker at det må bli mer attraktivt å velge en utdanning og jobb innenfor landbruket. Får man flere unge til å velge grønne utdanninger, vil dette føre til vekst og utvikling i næringa. Dette er også en rekrutteringsfaktor inn i landbruket. Derfor bør fokuset på grønn utdanning være stort for å synliggjøre viktigheten av disse utdanningene. Mer kompetanse kan bidra til økt lønnsomhet, derfor er en kompetanseheving i norsk landbruk svært viktig for utviklinga. **Østfold Bondelag mener at det må innføres et kompetansekrav i landbruket. Kompetansekravet må ikke bli tilbakevirkende. Det bør nedsettes ei gruppe eller utvalg som skal se på den praktiske gjennomføringa, og når kravet skal tre i kraft.**

Vår dato	Revisjon	Vår referanse
12.03.2018		17/00744-3

Østfold Bondelag er bekymret for rekrutteringen til grønt-, frukt- og bærneringa. Behovet for økt produksjon er tilstede, men erfaringsmessig så er det flere produsenter som gir seg med grøntproduksjon enn det er nye som kommer til. Dette er bekymringsfullt. Vi ber om at naturbruksskolene prioriteres, og spisses rent faglig sett.

Østfold Bondelag mener at det fortsatt er viktig å sikre finansiering av agroteknikerutdanninga.

Forskning og veiledning

Østfold Bondelag mener det må prioriteres bedre økonomiske rammer for «jordnær forskning» innen plante- og husdyrproduksjon. Landbrukets mulighet for å tilby samfunnet gode klima- og energiløsninger må synliggjøres. Det er viktig at de tiltakene som settes inn for å redusere klimagassutslippene er effektive, og påfører landbruket så lite kostnader som mulig. Derfor må det settes av mer midler til forskning for å redusere klimabelastningen fra landbruket.

Østfold Bondelag mener at det må prioriteres økte rammer for forskning på:

- sortsutvikling i korn og proteinvekster, grovfôr og på grønt
- utfordringene med mykotoksiner
- kostnadseffektive løsninger på biogass
- utprøving av plantevernmidler, særlig småkulturer

Rådgiving

Østfold Bondelag mener en fortsatt styrking av veiledningstjenestene i landbruket er avgjørende for å sikre kvalitetsproduksjon. Bonden har stort behov for uhildet rådgiving innenfor investeringer i maskiner og tekniske utstyr, og den kunnskapsproduksjonen som ligger i feltforsøk.

Finansiering av avsetningstiltak

Østfold Bondelag ønsker å beholde Opplysningskontorene for å bidra til økt forbruk av norsk råvarer, noe som er ønskelig også fra et helsemessig synspunkt. Vi ønsker videre at KSL-Matmerk får nødvendig finansiering til å beholde sin aktivitet.

Skatt

Det må lønne seg å selge gården i aktiv drift, framfor å selge den stykkevis og delt, for eksempel ved å selge melkekvote, dyr og eiendommen hver for seg for å fordele inntekta over flere år.

Østfold Bondelag er opptatt av å gjøre skattemessige grep slik at eier er nødt til å sette noe av leieinntekten på et fond til å bedre jordveien gjennom for eksempel drenering eller hydrotekniske anlegg. Østfold Bondelag ber Norges Bondelag å se på dette.

Eiendomsskatt: Østfold Bondelag vil gi fritak for eiendomsskatt på driftsbygninger også i det som tidligere blei kalt tilleggsnæring, som nå omtales som bygdenæring, i landbruket. Dette gir mulighet til å ivareta de røde låvene.

Vår dato
12.03.2018

Revisjon

Vår referanse
17/00744-3

Østfold Bondelag støtter forslaget om å fjerne formueskatt på arbeidende kapital.

Avgifter

Fjerne dokumentavgift på næringsdelen ved generasjonsskifte. Dette er en kostnad som kan bli betydelig, og særlig ramme unge bønder som vil inn i næringa. Østfold Bondelag er spesielt bekymra for dokumentavgiftens størrelse hvis priskontrollen i konsesjonsloven faller bort.

Redusere arbeidsgiveravgiften. Dette vil være en effektiv måte å få opp lønnsomheten på, spesielt i arbeidskrevende produksjoner som i grøntsektoren (se kapittel 9).

Plantevernavgiften må tilbakeføres til næringa (se kapittel 9).

Bønder må kostnadsfritt få levert inn **plantevernmidler**, i form av rester eller utgåtte preparater, til destruksjon.

Vi ønsker forhandlingsutvalget i Norges Bondelag lykke til med årets jordbruksforhandlinger.

Med vennlig hilsen

Svend Arild Uvaag
Elektronisk godkjent, uten underskrift

Mina Mjærum Johansen